

Vydání dlužnickových aktiv věřitelům jako osvěžující alternativa ke zpeněžení v konkursu či klasické prodejní reorganizaci

Následující článek¹ pojednává o úspěšně realizovaném nuceném vyrovnání úpadce – státního podniku s jeho věřiteli, spočívajícím v tom, že věřitelé nabylí majetkovou účast v akciové společnosti, do níž byla vložena aktiva úpadce. Stať si klade za cíl představit nepříliš obvyklou formu reorganizačního řešení, která není nutně závislá na přílivu nového kapitálu a která umožňuje věřitelům převzít otěže nad provozováním závodu zkrachovalého dlužníka v rámci nové společnosti nezátížené starými dluhy, původní vlastnickou a kapitálovou strukturou a související historií dlužníka.

Mgr. Robert Klenka,
advokát, působí v advokátní kanceláři
BBH, advokátní kancelář, s. r. o.

JUDr. Petra Borkovcová,
advokátka, působí v advokátní
kanceláři BBH,
advokátní kancelář, s. r. o.

I nekonečné konkursy mohou vzít rychlý spád

Přestože platný insolvenční zákon č. 182/2006 Sb. (dále jen „ins. zák.“) nabyl účinnosti již 1. 1. 2008, **krajské soudy stále evidují desítky neskončených konkursních řízení vedených ještě v režimu zrušeného zák. č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání** (dále jen „zákon o konkursu a vyrovnání“). Z hlediska délky trvání je většina těchto řízení, obrazně řečeno, již dávno „za hranicí dospělosti“ a vstupuje do druhé dekády svého „života“. Rychlostí meteoru padajícího k Zemi opadá nadšení mladých ambiciózních soudců, natěšených na insolvenční agendu, kterým po odchodu seniorního kolegy dopadne na stůl takto „vyčpělá“ konkursní kauza, jejíž spisová agenda, z níž nemalá část vznikla ještě na psacím stroji, bez problému naplní několik nákupních košíků.

I v takto zdánlivě nekonečných řízeních **je však možné najít elegantní řešení, které povede k rychlému dokončení konkursního řízení ke spokojenosti všech věřitelů a dalších zúčastněných stran.** Takovým příkladem z poslední doby je konkursní říze-

ní státního podniku Mototechna, státní podnik „v likvidaci“ (dále jen „státní podnik“ nebo „úpadce“), které se po více než dvaceti letech podařilo úspěšně uzavřít na počátku roku 2020, a to **zcela unikátní variantou nuceného vyrovnání podle zákona o konkursu a vyrovnání, v jehož rámci byli věřitelé uspokojeni vydáním akcií ve společnosti, do níž byla vložena aktiva úpadce.**

Navzdory vysoké specifčnosti realizovaného řešení a jeho procesního zakotvení v režimu zákona o konkursu a vyrovnání lze stejný nebo obdobný postup a veškeré jeho výhody využít i při koncipování reorganizací podle insolvenčního zákona, čemuž se podrobněji věnuje závěrečná kapitola tohoto článku „*Využití nepeněžního uspokojení věřitelů v reorganizaci*“. Rovněž insolvenční zákon totiž výslovně předpokládá jako jedno z možných reorganizačních opatření vydání části dlužnickových aktiv věřitelům nebo jejich převod na nově založenou právnickou osobu, ve které mají věřitelé majetkovou účast, a vydání akcií nebo jiných cenných papírů dlužníkem nebo novou právnickou osobou.² V praxi se však dosud jedná o opatření využívané spíše ojediněle, přestože lze jeho vhodnou aplikací docílit značného zkrácení insolvenčního řízení, zachování hodnoty majetku dlužníka a zlevnění procesu jeho vypořádání, a v konečném důsledku tak dosáhnout vyššího uspokojení věřitelů v mnohem kratším čase.

Základem jsou – co jiného – zajímavá aktiva

Národní podnik Mototechna byl založen na konci 40. let minulého století a po dobu následujících čtyřiceti let se stal symbolem prodeje a oprav osobních automobilů, motocyklů a náhradních dílů v Československu. V roce 1988 byla Mototechna transformována na státní podnik a na počátku 90. let zprivatizována. Následně v roce 1996 vstoupil státní podnik Mototechna do likvidace a o tři roky později byl na jeho majetek prohlášen konkurs.

Navzdory privatizaci, ukončení původní činnosti a vyhasnutí slávy z doby minulé zůstala v konkursní podstatě úpadce bonitní aktiva – fungující závod sestávající zejména z rozsáhlého skladového areálu, vybudovaného původně v 70. letech minulého století. Klasické zpeněžování tohoto majetku však bylo dlouhé roky komplikováno spornými vlastnickými právy k jednotlivým nemovitostem a souvisejícími právními va-

¹ Jeho autoři se podíleli na přípravě a realizaci řešení popsaného v tomto článku.

² Viz ust. § 341 odst. 1 písm. c) a e) ins. zák.

dami. Tento stav zapříčinily především divoké porevoluční přesuny majetku z veřejného do soukromého nebo obecního vlastnictví. V důsledku toho byl ve vztahu k majetku, jenž byl obhospodařován státním podnikem (úpadcem), často zapsán jako jeho vlastník v katastru nemovitostí jiný subjekt. Majetek sepsaný do konkursní podstaty úpadce tak byl předmětem řady vylučovacích žalob, nebo duplicitních zápisů vlastnictví v katastru nemovitostí a předkupních práv. Současně se v majetku úpadce nacházely i další nemovitosti individuálně rozestě po celé České republice, jejichž zpeněžitelnost v rozumném čase se jevila jako nadměru spekulativní.

Přestože se tedy v konkursní podstatě úpadce nacházel hodnotný a atraktivní majetek, klasická cesta zpeněžování tohoto majetku nezaručovala ani po téměř dvaceti letech trvání konkursního řízení definitivní skončení konkursu v dohledné době. I s ohledem na **zájem státu na co nejrychlejším dokončení likvidací státních podniků a jejich výmazu z obchodního rejstříku** proto bylo ze strany úpadce, za podpory Ministerstva průmyslu a obchodu vykonávajícího funkci jeho zakladatele, a v úzké kooperaci s největším konkursním věřitelem navrženo, aby byl konkurs ukončen nuceným vyrovnáním podle § 34 a násl. zákona o konkursu a vyrovnání. Na rozdíl od všech ostatních do té doby realizovaných nucených vyrovnání jiných úpadců, která byla založena na prostém peněžním vyrovnání pohledávek konkursních věřitelů, **bylo navrženo vyrovnání dosud neuspokojených pohledávek nepeněžní formou – vydáním akcií dceřině společnosti úpadce, do níž bude vložen veškerý jeho majetek.**

Tato varianta slibovala **rychlé a efektivní vypořádání veškerého majetku úpadce jedním procesem a skončení konkursu bezprostředně po realizaci nuceného vyrovnání.** Převzetí perspektivních nemovitostí úpadce a možnost dalšího provozování jeho funkčního a provozně ziskového závodu pod hlavičkou nové společnosti byly pro věřitele s ohledem na dosavadní vývoj konkursního řízení, jakož i aktuální vývoj nemovitostního trhu v České republice, vítaným řešením. Věřitelům se tím současně otevřela možnost, jak vystoupit z pozice pasivních „čekatelů“ na to, jestli, případně kdy a za kolik se správci konkursní podstaty podaří zpeněžit zbývající majetek úpadce, a aktivně ovlivnit jak výši svého uspokojení, tak zejména i okamžik, kdy k němu dojde.

Využití specifické věřitelské struktury

Nucené vyrovnání (stejně jako vyrovnání podle části třetí zákona o konkursu a vyrovnání) představuje, zjednodušeně řečeno, dohodu úpadce s konkursními věřiteli o tom, jakým způsobem budou „vyrovnány“ jejich pohledávky, a je jakýmsi méně propracovaným předchůdcem dnešní reorganizace. Na rozdíl od vyrovnacího řízení však nucené vyrovnání probíhá v rámci konkursního řízení, tedy po prohlášení konkursu, přičemž k jeho výhodnosti oproti pokračování v klasickém zpeněžování v konkursu se vyjadřuje správce konkursní podstaty. Příslušný návrh lze podat kdykoliv po přezkumném jednání, nedošlo-li ještě k vydání rozvrhového usnesení. Novela zákona o konkursu a vyrovnání č. 105/2000 Sb. pak postavila najisto (pro obě varianty vyrovnání), že úpadce může nabídnout vyrovnání rovněž formou nové emise akcií nebo ji-

ných cenných papírů emitovaných úpadcem nebo i nepeněžní formou vydáním úpadcových aktiv.

Pro schválení a úspěšnou realizaci nuceného vyrovnání podle zákona o konkursu a vyrovnání je stejně jako v případě reorganizace podle insolvenčního zákona esenciální především podpora ze strany věřitelů a poctivý záměr na straně úpadce. S nuceným vyrovnáním musí vyslovit souhlas většina konkursních věřitelů přítomných na jednání o nuceném vyrovnání, jejichž hlasy představují více než tři čtvrtiny všech přihlášených pohledávek. Vyžaduje se tedy dvojnásobná – podle hlasů i podle „hlav“. Absence poctivého záměru na straně úpadce je pak důvodem nepřipustnosti nuceného vyrovnání, resp. důvodem pro zamítnutí návrhu na nucené vyrovnání soudem, obdobně jako při povolování reorganizace a schvalování reorganizačního plánu v režimu insolvenčního zákona.³

Realizace unikátního nuceného vyrovnání státního podniku Mototechna pak byla umožněna právě i díky specifické věřitelské struktuře, sestávající z majoritního věřitele a dalších necelých šesti desítek drobných konkursních věřitelů druhé třídy. **Neprůliš široká věřitelská základna umožnila aplikovat vůči všem věřitelům rovný přístup a stejný způsob (nepeněžního) vyrovnání, při zachování kontroly majoritního věřitele nad celým procesem.** Majetek úpadce byl nejprve v souladu s § 251 zákona o obchodních korporacích oceněn znaleckým posudkem a následně vložen několika nepeněžními vklady do úpadcem nově založené akciové společnosti (dále jen „nástupnická společnost“). Výše základního kapitálu nástupnické společnosti byla stanovena na úrovni souhrnné hodnoty vkladů určené znaleckým posudkem. Každému konkursnímu věřiteli byla následně vydána jedna kmenová akcie nástupnické společnosti, poměr jejíž jmenovité hodnoty k základnímu kapitálu společnosti odpovídal poměru neuspokojené pohledávky tohoto věřitele k celkovému objemu neuspokojených pohledávek všech věřitelů. **Věřitelé tedy nabyli účast v nástupnické společnosti přesně v poměru výše svých neuspokojených pohledávek přihlášených do konkursního řízení.**

Toto specifické řešení garantující maximální spravedlnost a rovnost všech věřitelů vyžadovalo, aby každá akcie na jméno byla vydána se specifickou jmenovitou hodnotou, zaokrouhlenou na jednotky haléřů. Taková emise by samozřejmě v případě širší věřitelské základny byla jen obtížně uskutečnitelná. Za účelem zjednodušení procesu vydání listinných akcií jednotlivým věřitelům byly všechny akcie složeny emitentem do hromadné úschovy u banky (imobilizovány) a následně zaevidovány na majetkové účty jednotlivých věřitelů v samostatné evidenci vedené bankou dle zvláštních právních předpisů. Při předání do úschovy nebylo na akciích v souladu s § 2413 odst. 1 větou druhou zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“), vyznačeno jméno vlastníka akcie. Jméno (v dané době aktuálního) vlastníka akcie doplní až schovatel (banka) před vydáním akcií z hromadné úschovy za podmínek uvedených ve stanovách nástupnické společnosti. Do té doby budou veškeré převody vlastnických práv k akciím (jakož i zřízení zástavních práv apod.) realizovány pouze na základě pří-

³ Viz ust. § 35 a § 50 odst. 1 písm. a) zákona o konkursu a vyrovnání. Ve vztahu k reorganizacím viz zejména ust. § 326 odst. 1 písm. a) a § 348 odst. 1 písm. b) ins. zák.

slušných zápisů v samostatné evidenci, obdobně jako v případě zaknihovaných cenných papírů.⁴

Pro případ, že by některý z konkursních věřitelů z jakéhokoliv důvodu nenabyl (nemohl nabýt) vlastnické právo k akci, zavázal se mu majoritní věřitel úpadce, jakožto osoba ručící za splnění nuceného vyrovnání ve smyslu § 34 odst. 2 zákona o konkursu a vyrovnání, poskytnout náhradní plnění v penězích ve výši jmenovité hodnoty akcie, která mu měla být vydána. Tím bylo garantováno, že realizace nuceného vyrovnání jako celku neztroskotá na eventuální individuální nemožnosti plnění. S ohledem na specifický procesní režim nuceného vyrovnání muselo být celé výše popsané řešení zahrnuto do petitu návrhu na nucené vyrovnání (který je, na rozdíl od reorganizačního plánu, procesním podáním) a následně do výrokové části usnesení o potvrzení nuceného vyrovnání.⁵

Zvýšení atraktivity pro minoritní věřitele

Znaleckými posudky bylo zjištěno, že takto koncipované nucené vyrovnání **přinese věřitelům státního podniku o více než 10 % vyšší uspokojení jejich pohledávek, než pokud by bylo pokračováno v klasickém zpeněžení majetku úpadce v konkursu** (a to ještě za předpokladu úspěšného zpeněžení), a současně výrazně vyšší uspokojení v mnohem kratším čase, než zákon stanoví jako podmínku pro potvrzení nuceného vyrovnání soudem.⁶ Přesto bylo jasné, že nepe něžní plnění ve formě nabytí minoritního podílu v nástupnické akciové společnosti (byť očekávaně ziskové s ohledem na vložení fungujícího závodu generujícího provozní zisk) nemusí být pro drobné konkursní věřitele, zejména nepodnikající fyzické osoby, dostatečně atraktivní.

V zájmu zatraktivnění nuceného vyrovnání i pro tuto skupinu věřitelů se proto majoritní věřitel (a současně majoritní akcionář nástupnické společnosti) zavázal učinit po skončení nuceného vyrovnání ostatním akcionářům závaznou nabídku na odkup jejich akcií, a to za cenu odpovídající výši jejich neuspokojené pohledávky před nuceným vyrovnáním. **Každý věřitel se proto mohl rozhodnout, zda si ponechá podíl v nástupnické společnosti získaný na základě nuceného vyrovnání, nebo zda svůj podíl následně výhodně prodá majoritnímu akcionáři, a tím dosáhne stejného výsledku, jako by byla jeho pohledávka přihlášená do konkursního řízení státního podniku uspokojena v plné výši v penězích.** Benefitem pro majoritního věřitele pak bylo zúžení akcionářské struktury nástupnické společnosti.

Po dvaceti letech trvání konkursu většina věřitelů státní-

ho podniku už ani neočekávala, že by mohla na své přihlášené pohledávky ještě vůbec něco obdržet, natožpak, že by mohla dosáhnout *de facto* sto procentního uspokojení. Není proto divu, že nucené vyrovnání navržené úpadcem a garantované majoritním věřitelem bylo přijato všemi konkursními věřiteli přítomnými na jednání o nuceném vyrovnání, podpořeno správcem konkursní podstaty a státním zastupitelstvím, dozorujícím dané řízení, a bezprostředně poté potvrzeno konkursním soudem.

Časové hledisko jako hlavní beneficium

Aby mohlo být nucené vyrovnání úpadcem realizováno, soud následně samostatným usnesením vydaným dle § 41 odst. 1 písm. a) zákona o konkursu a vyrovnání vrátil úpadci dispoziční oprávnění k majetku náležejícímu do konkursní podstaty. **Samotná realizace nuceného vyrovnání, zahrnující zejména založení nástupnické společnosti, vklad závodu a dalších nemovitostí úpadce do jejího základního kapitálu, zápis společnosti do obchodního rejstříku, imobilizaci akcií a jejich vydání jednotlivým věřitelům zápisem na jejich majetkové účty, proběhla bez jakýchkoliv komplikací a byla dokončena necelý měsíc poté, co usnesení o potvrzení nuceného vyrovnání nabylo právní moci.**

Za necelý další měsíc pak soud zrušil konkurs úpadce po splnění nuceného vyrovnání.⁷ **Celý proces nuceného vyrovnání od podání návrhu do jeho splnění tak trval jeden rok,** přičemž pokud by z důvodu změny v obsazení příslušného soudního senátu nedošlo k nařízení jednání o nuceném vyrovnání až po devíti měsících od podání návrhu, byl by celý proces realizován ještě v mnohem kratší době.

V důsledku úplného a včasného splnění nuceného vyrovnání byl úpadce zproštěn závazku nahradit konkursním věřitelům újmu, kterou vyrovnáním utrpěli, tj. uhradit jim rozdíl mezi celkovou výši jejich neuspokojených pohledávek a hodnotou obdrženého vyrovnání.⁸ S ohledem na to, že nuceným vyrovnáním došlo k vypořádání veškerého majetku sepsaného do konkursní podstaty a očištění úpadce od zbývajících dluhů, mohlo být bezodkladně po splnění nuceného vyrovnání a právní moci usnesení o zrušení konkursu přistoupeno k formálnímu dokončení procesu likvidace státního podniku.

Upevnění pozice nového majoritního akcionáře

Majoritní věřitel úpadce, který se stal po splnění nuceného vyrovnání majoritním akcionářem nástupnické společnosti, následně v souladu s dříve ohlášeným záměrem učinil ostatním akcionářům veřejnou nabídku na odkup jejich akcií, které obdrželi v důsledku nuceného vyrovnání. Této nabídky dle předpokladu využila podstatná část akcionářů (tj. původně konkursních věřitelů úpadce) ze skupiny fyzických osob. Zhruba třetina minoritních akcionářů (převážně obchodní korporace) se rozhodla ponechat si podíl v nástupnické společnosti.

Administrace veřejné nabídky byla svěřena bance, v jejíž samostatné evidenci cenných papírů byly zaevidovány akcie nástupnické společnosti, což značně zefektivnilo a zlevnilo celý nabídkový proces. Banka tak organizačně zajišťovala veške-

4 Viz ust. § 1104 odst. 3 o. z.

5 Dle § 39 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání platilo, že o potvrzení nuceného vyrovnání rozhodne soud usnesením obsahujícím znění nuceného vyrovnání.

6 Dle ust. § 40 odst. 1 písm. e) zákona o konkursu a vyrovnání platilo, že konkursní soud návrh na nucené vyrovnání zamítne, vyjde-li najevo, že konkursní věřitelé pohledávek druhé třídy mají dostat nejpozději do jednoho roku od podání návrhu na nucené vyrovnání méně než 15 % svých pohledávek. V případě konkursu státního podniku Mototechna převyšovala hodnota navrženého vyrovnání 50 % výše pohledávek věřitelů, přičemž věřitelé obdrželi toto vyrovnání do dvou měsíců od potvrzení nuceného vyrovnání soudem.

7 Viz ust. § 44 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání.

8 Viz ust. § 42 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání. Obdobné pravidlo ve vztahu k reorganizačním obsahuje § 356 odst. 1 ins. zák.

ré činnosti a úkony související s veřejnou nabídkou, od odeslání nabídky akcionářům a zodpovídání jejich dotazů, přes posouzení a kontrolu řádné akceptace nabídky z hlediska splnění požadavků stanovených v nabídkovém dokumentu, zpracování oznámení o přijetí nabídky a uzavření smlouvy o převodu akcie, až po zajištění převodu vlastnického práva k akcií provedením příslušných zápisů v samostatné evidenci a vyplacení kupní ceny za převod akcie z prostředků majoritního akcionáře složených na vázaném účtu.

V důsledku nuceného vyrovnání a následné akceptace veřejné nabídky majoritního akcionáře na odkup akcií nástupnické společnosti tak většina bývalých konkursních věřitelů státního podniku po více než dvaceti letech obdržela finanční plnění ve výši, jako kdyby došlo k plnému uspokojení jejich pohledávky přihlášené do konkursního řízení. Majoritní akcionář naopak tímto způsobem upevnil svoji pozici ovládající osoby nástupnické společnosti.

Využití nepeněžního uspokojení věřitelů v reorganizaci

Výše popsaná koncepce nuceného vyrovnání byla velmi specifická s ohledem na zvláštní povahu subjektu úpadce jakožto státního podniku v likvidaci, který má co nejrychleji směřovat k zániku. Cílem zde bylo najít časově nenáročné řešení, které umožní skončení konkursu v co nejkratší době a které bude současně vůči všem věřitelům maximálně spravedlivé (a tedy jednotné). Všichni věřitelé proto v první fázi (v rámci konkursu) obdrželi stejné (nepeněžní) vyrovnání a diferenciaci jejich zájmů byla zohledněna až v druhé fázi (v procesu veřejné nabídky probíhající po skončení konkursu), která se odehrávala již plně na poli nástupnické společnosti bez nutnosti dalšího zapojení státního podniku.

V rámci koncipování (zejména předbalených) reorganizačních plánů obchodních korporací však mají jejich zpracovatelé obvykle mnohem „volnější ruce“. Mohou tak pružněji zohlednit zájmy jednotlivých skupin věřitelů a na základě toho jednotlivá reorganizační řešení vhodně modifikovat či nakombinovat.

Případ prezentovaný v tomto článku pak potvrzuje, že **nacházejí-li se ve vlastnictví dlužníka perspektivní aktiva (např. závod nebo nemovitosti), lze – za předpokladu vhodně a nepřiliš početné věřitelské struktury – dosáhnout vydáním těchto aktiv věřitelům nebo jejich převodem na novou společnost, v níž mají věřitelé majetkovou účast, vyššího a rychlejšího uspokojení věřitelů než v případě zpeněžování těchto aktiv v konkursu či v rámci prodejní reorganizace.** Hledání externího investora a vyjednávání prodeje komplexnějšího souboru majetku je vždy časově i finančně náročný proces. Kupní cena je stlačována dolů již jen díky aspektu probíhajícího insolvenčního řízení a související časové tísně způsobené poklesem hodnoty majetkové podstaty v čase. Výtěžek pro věřitele dále snižuje kontinuální nárůst zapodstatových pohledávek a náklady na zpeněžení (zejména náklady na právní a ekonomické poradce dlužníka či insolvenčního správce, v případě konkursu odměna insolvenčního správce atd.). V čase probíhajícího insolvenčního řízení navíc nemusejí na trhu panovat vhodné podmínky k prodeji (např. v důsledku nestabilní ekonomické situace

či nepředvídatelnosti jejího vývoje – pro příklad nemusíme v letošním roce chodit daleko, nebo nedostatku volného kapitálu či drahého cizího kapitálu atd.). Správné načasování prodeje je přitom pro maximalizaci výnosu klíčové.

Pro věřitele proto může být mnohem výhodnější – než spoléhat na nejistý výtěžek zpeněžení majetku dlužníka – tato aktiva (ať již přímo, či nepřímo) převzít a následně již ve **vlastní režii usilovat o co nejvyšší zhodnocení tohoto majetku, ať již jeho dalším využitím či provozem, nebo realizací jeho prodeje ve vhodném čase, mimo rámec insolvenčního řízení, a tedy za standardních obchodních podmínek a s výrazně nižšími transakčními náklady.** Způsobů, jak toto reorganizační opatření provést, je mnoho a volba toho nejvhodnějšího bude vždy záviset na konkrétních okolnostech případu. Lze si představit, že aktiva dlužníka nabude majoritní nebo zajištěný věřitel do svého výlučného vlastnictví, stejně jako že skupina věřitelů založí obchodní společnost, na niž budou následně předmětná aktiva převedena, či že budou tato aktiva vložena dlužníkem do jím založené společnosti a věřitelé následně nabudou podíly v této nové společnosti. Věřitelé případně nenabývající dlužníkovou aktiva mohou být v odpovídajícím poměru vyplaceni např. z předem vyčleněných peněžních prostředků, z výtěžku prodeje zbytných aktiv či z kupní ceny zaplacené za převod aktiv věřiteli nebo společností je nabývající.

Bez ohledu na konkrétní způsob provedení však lze toto opatření zásadně vždy **realizovat v krátkém časovém horizontu**, a tím zabránit poklesu hodnoty majetku dlužníka. Kromě toho nepeněžní způsob uspokojení věřitelů **snižuje finanční náročnost transakce z hlediska potřeby disponibilních peněžních prostředků.** Oproti prodeji majetku externímu investorovi (ať již v konkursu, či reorganizaci), který logicky vyžaduje kumulaci peněžních prostředků na úhradu kupní ceny, se dané řešení obejde bez financování zcela (lze-li pohledávky věřitelů nepodílejících se na nabytí dlužníkových aktiv vyplatit z peněžních prostředků v majetkové podstatě) nebo v podstatném rozsahu (je-li nutné vyplacení těchto věřitelů financovat z kupní ceny zaplacené věřiteli nabývajícími dlužníkovou aktiva nebo společností, v níž mají majetkovou účast, jejichž vlastní pohledávky lze vyřešit bez převodu finančních prostředků započtením oproti části kupní ceny na ně poměrně připadající). Výhodou oproti standardní ekvitní reorganizaci, kdy věřitelé přeměňují své pohledávky v majetkovou účast přímo v dlužníku, pak je, že **převodem aktiv do nové společnosti se lze zcela odстриhnout od původního dlužníka**, jeho historie, závazků a kapitálové i vlastnické struktury. V neposlední řadě je pak nutné poukázat také na zásadní **daňové zvýhodnění** předmětného mechanismu, neboť nabytí vlastnického práva k nemovité věci při provádění reorganizace v rámci insolvenčního řízení, jde-li právě o vydání části dlužníkových aktiv věřitelům nebo o převod dlužníkových aktiv na nově založenou právnickou osobu, ve které mají věřitelé majetkovou účast, je věcně osvobozeno od daně z nabytí nemovitých věcí.⁹

⁹ Viz ust. § 9 odst. 1 písm. a) zákonného opatření Senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí. Tato výhoda však pozbude obsahu, protože daň z nabytí nemovitých věcí byla zcela zrušena (předmětný zákon vyšel dne 25. 9. 2020 ve Sbírce zákonů pod č. 386/2020 Sb.).

Závěr

Na případu nuceného vyrovnání státního podniku Moto-techna, založeného na opatřeních vedoucích k nepeněžnímu uspokojení pohledávek věřitelů, která lze plně aplikovat i v případě reorganizací v režimu insolvenčního zákona, lze demonstrovat, jak řešení „ušité na míru“ konkrétnímu případu může zásadním způsobem jednak zvýšit uspokojení věřitelů v konkursním nebo insolvenčním řízení, jednak výrazně zkrátit jeho celkovou délku. Vystoupení ze zajatých kolejí klasického zpeněžování majetku v konkursu na straně jedné, a standardních variant prodejních či ekvivalentních reor-

ganizací na straně druhé, může v krátkém čase přinést nečekaný výsledek. Staré dobré rčení „čas jsou peníze“ přitom platí v případě aktiv postižených úpadkovým řízením dvojnásob.

Nacházejí-li se proto v majetku dlužníka aktiva s perspektivou budoucího výnosu, resp. následného prodeje, může být pro konkrétního věřitele či skupinu věřitelů výhodnější převzít a nadále rozvíjet tato aktiva než jen pasivně přihlížet a čekat na to, v jakém časovém horizontu a za jakých podmínek se podaří tento majetek zpeněžit v rámci insolvenčního řízení. Základem úspěchu bude ve většině případů dobře připravený a promyšlený reorganizační plán. ❀

Paralelní insolvenční řízení v České republice a v Hongkongu

Jedním z nejzajímavějších případů, který jsme řešili, byl případ dvou insolvenčních řízení vedených paralelně v České republice a v Hongkongu. Jednalo se o realitního developera působícího primárně v České republice a jeho dceřinou společností, z nichž každý vlastnil minoritní podíl v holdingové společnosti se sídlem v Hongkongu. Majoritní podíl byl vlastněn hongkongským investorem. Holdingová společnost nepřímo vlastnila komerční nemovitosti v Pekingu, hlavním městě Čínské lidové republiky. Jako mnohé jiné developery a společnosti podnikající v oblasti realit, i tyto dvě společnosti postihla globální finanční krize v letech 2008-2010 a následně se ocitly v úpadku, který byl řešen českým insolvenčním soudem.

Mgr. Martin Hrodek
působí v Baker & McKenzie s. r. o.,
advokátní kancelář.

Jeden z mezinárodních věřitelů, nespokojený s průběhem insolvenčního řízení v České republice (jeho pohledávka byla popřena), podal návrh na zahájení likvidačního řízení proti mateřské společnosti v Hongkongu a následně i proti dceřiné společnosti. Likvidační řízení v Hongkongu není likvidací společnosti, jak ji známe v České republice, ale obdobou našeho insolvenčního řízení. Jurisdikce hongkongského soudu byla založena na argumentu, že obě společnosti, i když nemají sídlo v Hongkongu a ani tam nepodnikají, tam mají majetek – podíly na akciích hongkongské holdingové společnosti.

Paralelně běžící insolvenční a likvidační řízení ohledně téže společnosti nám poskytlo jedinečnou možnost srovnávat jak jejich průběh, tak rozdílné právní instituty, rozdílné postavení insolvenčního správce (resp. likvidátora), odlišnou roli soudu a také věřitelů. Jak je asi obecně známo, hongkongské právo (stále ještě) vychází z anglického práva, ale od konce osmdesátých let se vyvíjí samostatně. Do jistě

míry tomu bylo obdobně jako v případě samostatného vývoje českého a slovenského práva po rozdělení Československa v roce 1993. Zlé jazyky nicméně tvrdí, že hongkongské právo je v současnosti asi tak rozvinuté, jako bylo anglické právo na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let.

K návrhu věřitele nespokojeného s průběhem insolvenčního řízení v České republice hongkongský insolvenční soud nejprve zjišťoval, zda obě společnosti mají v Hongkongu takový majetek, který by odůvodňoval zahájení likvidačního řízení. Jeho úvahy nebyly obtížné, protože obchodní partner, se kterým české společnosti spoluvlastnily hongkongskou holdingovou společnost, využil insolvenční situace českých společností a v Hongkongu zahájil soudní řízení o vydání jejich akcií za nominální (nižší než tržní) cenu, což mu akcionářská smlouva umožňovala.

Hongkongský soud po zjištění, že obě společnosti mají v Hongkongu majetek ve formě uvedených akcií, postupně rozhodl o likvidaci obou českých společností. Následně jmenoval likvidátorem společnost z velké čtyřky, resp. dva její partnery, kteří se likvidacími profesionálně zabývali. Tito likvidátoři byli po svém jmenování a prohlášení likvidace oprávněni nakládat s majetkem, který se nacházel v Hongkongu. Vzhledem k tomu, že vztahy mezi akcionáři předmětné hongkongské společnosti upravovala akcionářská smlouva, která obsahovala vzájemné kupní a prodejní opce, likvidátoři začali jednat se všemi zúčastněnými stranami, tedy i s hongkongským investorem, o tom, jak akcie v majetku obou českých společností co nejvýhodněji zpeněžit. Součástí jednání byla i prohlídka nemo-